

Боровська Галина Стахівна

доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

ORCID: 0000-0002-5187-5152

e-mail: borovskahalyna@ukr.net

МІЖНАРОДНА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРИПИНЕННЯ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ

Розглянуто не вивчену проблему дії міжнародного права в частині порушення суверенітету та територіальної цілісності України через воєнну агресію Російської Федерації. Доведено, що такі протиправні дії необхідно розглядати в межах міжнародного воєнного (гуманітарного) права. Встановлено необхідність залучення міжнародних організацій для вирішення цього збройного конфлікту, за умови їх міжнародної правосуб'єктності. Визначено недосконалість правових механізмів міжнародного впливу щодо покарання Російської Федерації за порушення основоположних норм, принципів міжнародного права, встановленого міжнародного правопорядку.

Ключові слова: міжнародне право; Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН); Статут ООН; Міжнародний Суд ООН; порушення суверенітету; територіальна цілісність; військова агресія.

Постановка проблеми. Військова агресія Російської Федерації (далі – РФ) проти України відбувається з порушенням норм і принципів міжнародного права. Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй в Декларації 1970 р. про принципи міжнародного права 2625(XXV) [1] вказує на заборону насильства, мирне врегулювання спорів, заборону інтервенції, а також обов'язок держав виконувати міжнародно-правові зобов'язання, відповідно до Статуту ООН.

З огляду на членство України та Росії у ООН, збройна агресія РФ проти України є предметом розгляду дії міжнародного права. Статут Організації Об'єднаних Націй визнає право на самооборону (ст. 51) за наявності агресії (збройного нападу) [2]. Резолюція Генеральної асамблеї 3314 (XXIX) 1974 р. збройним нападом визначає обставини, коли військова сила застосовується проти іншої держави в масивний координований спосіб [3].

Відповідно до принципів міжнародного права, військові дії Російської Федерації на території України, анексія та окупація Кримського півострова (далі – АРК) та військові дії, окупація частини Донецької та Луганської областей, військові дії із захопленням українських бойових суден з їхніми екіпажами є фактами воєнної агресії, за участю Збройних сил Російської Федерації (далі – ЗС), що є порушенням норм міжнародного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Збройний напад, анексія та інтервенція Російської Федерації проти України були предметом розгляду О. Задорожного в монографічних виданнях: “Порушення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права” [4], “Анексія Криму – міжнародний злочин” та двох російськомовних виданнях: “Російська доктрина міжнародного права після анексії Криму”, “Виправдати за будь-яку ціну. Агресивна війна Російської Федерації проти України і трансформації російського бачення міжнародного права”, які вийшли друком упродовж 2015–2016 рр., де автор досліджує сутність агресивної війни Російської Федерації проти України в контексті дії основних принципів міжнародного права та визнання цих дій загрозою світопорядку, міжнародному миру і безпеці. О. Задорожний у монографічному викладі “Порушення агресивною війною РФ проти України основних принципів міжнародного права” стверджує, що, незважаючи на окремі розбіжності щодо змісту та спрямованості домовленостей досягнутих нарадою з безпеки і співробітництва в Європі у 1975 р., агресивна війна Російської Федерації проти України, анексія Криму, військова окупація частини Луганської та Донецької областей засвідчила нехтування Російською Федерацією всіма зобов’язаннями, передбаченими принципом непорушності кордонів.

У межах правової кваліфікації воєнну агресію Російської Федерації проти України досліджує М. Кононенко, юрист-міжнародник у статті “П’ять років окупації Криму: у пошуках політики невизнання”, де підкреслює, що РФ вчинила проти України агресивні дії, відповідно до ст. 3 Резолюції 3314(XXIX) Генеральної Асамблеї ООН “Визначення агресії” від 14 грудня 1974 р. Так, за його твердженням, із семи пунктів цієї резолюції Росія не порушила лише єдиного, використання території України для вчинення акту агресії проти третьої держави, проте в даному випадку, за зауваженням автора, необхідно взяти до уваги активну мілітаризацію Росією Кримського півострова Чорного і Азовського морів. Щодо прийняття рішень міжнародною спільнотою, М. Кононенко зауважує що, Росію піддали ostracismу, а її неправомірні вчинки – колективному невизнанню.

За визначенням М. Кононенка, сучасне міжнародне право ґрунтується на фундаментальних принципах, одним з яких є заборона застосування сили або погрози силою. Порушення даних принципів зачіпає інтереси всього міжнародного співтовариства. Автор підкреслює, що “напавши на Україну і загарбавши Крим, Росія не тільки вчинила те, що в принципі, вчиняти заборонено, силою забрала частину території іншої держави, але спрямувала свої дії проти інших” [5].

Проблема участі миротворчих сил ООН у даному міжнародному збройному конфлікті задекларована у виступах і матеріалах міжнародної науково-практичної конференції “Україна в умовах трансформації міжнародної системи безпеки” (15 – 16 травня 2018 р., Львів). Зокрема, в матеріалах йдеться про

“Миротворчу місію ООН як варіант завершення війни на Донбасі”. Автор доповіді Р. Вовк стверджує, що пропозиція введення миротворчого контингенту на Донбасі вперше прозвучала від української сторони у 2015 р., коли після активних військових дій на Сході стало зрозуміло, що силовим шляхом проблему вирішити не вдасться. Українська влада, підкреслює автор, таким чином намагалась отримати контроль над своїми територіями за підтримки іноземних військових сил під патронатом ООН. Проте існує ряд застережень щодо введення кількості контингенту військових, поліцейських представництва та етапи і склад контингенту. Загалом, автор статті погоджується, що миротворча місія під егідою ООН може слугувати інструментом, який сприятиме відновленню суверенітету на Донбасі [6].

О. Цебенко у своєму викладі “Міжнародний суд ООН: позов України проти Російської Федерації” зауважує, що одним із міжнародних механізмів припинення війни є звернення до Міжнародного суду ООН, але потрібно одночасно з поданням України до Міжнародного суду посилювати аргументаційну та доказову базу щодо агресії Росії в Україні [7].

Виокремлення невіршених раніше частин загальної проблеми. Метою цієї статті є юридичне обґрунтування визнання фактів агресії Російської Федерації проти України та розкриття механізмів, передбачених міжнародним правом щодо припинення протиправних дій, воєнної агресії, анексії, окупації частини території України Російською Федерацією.

Відповідно до визначеної мети, розгляд цього питання досліджується в контексті дії міжнародного воєнного (гуманітарного) права, яке регулює види і способи допустимого ведення війни, захищає певні гуманітарні потреби цивільного населення, полонених, і поранених, водночас регулює правовий статус нейтральних держав.

Військова агресія Російської Федерації фактично здійснюється у межах 3-х напрямків, підсудних міжнародному кримінальному праву, зокрема: воєнна операція з окупації та анексії Кримського півострова; воєнна агресія Збройних сил Російської Федерації та окупація частини Донецької та Луганської областей; відкрита пряма воєнна агресія ЗС Російської Федерації 26 листопада 2018 р. в акваторії Азовського та Чорного морів проти кораблів та їх екіпажів, Військово-морських сил України. Відповідно, українською стороною повинні бути підготовлені матеріали для розгляду в Міжнародному Кримінальному Суді.

Із огляду на сучасні міжнародні збройні конфлікти за участю Росії, в цьому контексті необхідно підкреслити і звернути увагу, що Росія без формального прийняття, зайняла правову позицію Радянського Союзу в ООН та Раді Безпеки ООН. Також потрібно взяти до уваги визнання Росією, згідно із Конституцією Російської Федерації (ст. 15, п. 4), основних принципів міжнародного права, зокрема пріоритетність норм міжнародного права над національним законодавством [8].

Правові колізії виникають щодо доцільності проведення Мінських зустрічей, оскільки учасники перемовин, окрім країни-агресора Російської Федерації, не мають перед Україною жодних міжнародних зобов'язань, двосторонніх угод щодо збереження територіальної цілісності. Юридично не обґрунтованими, з боку міжнародного права, і протиправними є присутність у перемовинах представників невизнаних територіальних анклавів “ДНР”, “ЛНР”, (невизнаної території за міжнародним правом) у даних зустрічах.

Окремо доцільно зупинитися на невиконанні Російською Федерацією зобов'язань міжнародного договору “Будапештський меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1994 р.”, який був прийнятий 5 грудня 1994 р. [9].

Виклад основного матеріалу. Центральною інституцією, яка унормовує, згідно із Статутом ООН, підтримку миру і міжнародної безпеки, є Організація Об'єднаних Націй (Статут ООН, ст. 1, 2) [10]. Відповідно до ст. 1 Статуту ООН, ця міжнародна організація ставить перед собою ціль підтримувати мир у світі, міжнародну безпеку, вживати дієвих колективних заходів для відвернення загрози, миру, недопущення нападницьких дій (актів агресії) та залагодження міжнародних суперечок на засадах міжнародного права. Членство в ООН обумовлене (ст. 3, ст. 4) Статутом ООН [11]. Прийняття нового члена відбувається за рекомендацією Ради Безпеки через відповідну процедуру, а саме ухвалою Генеральної Асамблеї (ст. 4) [12].

Заходи, які використовує ООН для підтримки миру і забезпечення міжнародної безпеки, здійснюються головними і допоміжними органами ООН, якими, згідно із Статутом ООН (ст. 7), є Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Міжнародний Суд, Економічна і соціальна рада, Рада опіки і секретаріат. Відповідно до ст. 7 Статуту ООН, залежно від потреби і згідно з положенням, можна утворювати допоміжні органи, якими є миротворчі сили Об'єднаних Націй, що формуються за ініціативою Ради Безпеки. Серед інших важливих допоміжних організацій необхідно назвати Постійну раду Об'єднаних Націй з прав людини [13].

Відповідно до ст. 24 Статуту ООН, на Раду Безпеки покладена головна відповідальність за збереження миру у світі і міжнародної безпеки. Цей виконавчий орган, згідно із ст. 23 Статуту ООН, складається з 15 членів, постійними членами якого, з правом голосу є: КНР, Франція, Росія (як наступник Радянського Союзу), Об'єднане Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, США. З огляду на домінуючий вплив постійних членів, репрезентативний тип самої Ради Безпеки є недостатній, що створює ризики для компетенцій і повноважень Ради Безпеки, оскільки ця інституція приймає рішення не рекомендаційні, а зобов'язальні, згідно із Статутом ООН [14].

Рада Безпеки ООН, відповідно до статуту ООН (гл. VI, гл. VII), використовує правовий інструментарій щодо мирного врегулювання конфліктів, у випадку порушення миру і нападницьких дій (ст. 24) і є відповідальна за

підтримку миру у світі і міжнародної безпеки. В цьому контексті необхідно наголосити, що важливу роль для юстиціарних норм вирішення міжнародних конфліктів відіграє Міжнародний суд ООН.

Міжнародний суд є основним судовим органом Об'єднаних Націй (ст. 92 Статуту) [15]. Організація Міжнародного Суду визначена його статутом. Міжнародний Суд складається із 15 членів, яких обирає Генеральна Асамблея і Рада Безпеки. Генеральний Секретар Об'єднаних Націй може брати на себе посередницькі функції у випадку виникнення суперечностей [16].

Рада Безпеки ООН може із як власної ініціативи, так і за поданням сторін, давати рекомендації щодо врегулювання конфліктів, а також за поданням сторін надавати пропозицію щодо посередництва (ст. 36 – 38 Статуту ООН). Радою Безпеки ООН, відповідно до ст. 40 – 42 Статуту ООН, передбачено вживати рекомендаційні зобов'язальні військові заходи при загрозах порушення миру, нападницьких діях (агресії). Предметом заходів із підтримки миру ООН є місії спостереження і нагляду, а також належне убезпечення буферних зон між супротивними сторонами, забезпечення громадського порядку і відновлення адміністративних структур [17].

Суттєва впорядкувальна функція міжнародного права полягає у стабілізації міждержавних правовідносин. Відповідно до ст. 2 Статуту ООН, засадничими впорядкувальними принципами є суверенна рівність держав і захист територіальної цілісності окремої держави від застосування і погрози насильством. Збереження держав у їх теперішніх територіальних межах є конститутивним елементом міжнародного правоустрою. Суперечливими у міжнародному праві є питання анексії та сецесії територій, які недостатньо унормовані. Центральним завданням сучасного міжнародно-правового порядку є запобігання конфліктів, їх мирне залагодження і постконфліктний супровід [18].

Відповідно до Статуту ООН (Глава VII), Рада Безпеки створила для реформування ООН комісію, яка запропонувала в межах своєї діяльності Раді Безпеки створити Миротворчу комісію як постійний допоміжний орган (п. 261). Ця комісія повинна підтримувати держави, яким загрожує внутрішній розлад (розпад), або які перебувають у процесі переходу від збройного конфлікту до внутрішнього примирення. Рада Безпеки ООН разом із Генеральною Асамблеєю ухвалила в Резолюцію 1645 (2005) утворення Миротворчої Комісії як спільного допоміжного органу (ст. 7; 22; 29 Статуту ООН).

Необхідно зауважити, що формування Миротворчого континенту ООН і реалізація заходів щодо врегулювання і підтримки миру відбувається на основі погоджених із супротивними сторонами домовленостей. Правові межі між заходами з підтримки миру і миротворчими операціями не є чіткими. Доцільно зазначити, що, відповідно до судової практики Міжнародного суду, формування контингенту з підтримки миру і забезпечення міжнародної безпеки є центральною метою Об'єднаних Націй. Статут ООН передбачає регіональні домовленості,

установи для вирішення питань гарантування миру і міжнародної безпеки, за умови, що їхня діяльність сумісна з цілями і принципами Об'єднаних Націй. Це стосується ОБСЄ, Ради Європи, НАТО. Згідно із Статутом ООН, для мирного врегулювання спорів, повинні бути застосовані передусім регіональні механізми, перед тим, як проблемою займеться Рада Безпеки. Реалізація примусових заходів регіональними організаціями передбачена Статутом ООН. Такого типу примусові заходи стосуються дій військового спрямування, які потребують загальної заборони насильства і особливого призначення від Ради Безпеки ООН [19].

Сучасне міжнародне воєнне (гуманітарне) право регулює питання, які постають не тільки у міждержавних конфліктах, але і внаслідок військового протистояння у межах держав, тобто так звані, асиметричні, не міжнародні конфлікти. Генеральна Асамблея ООН, у резолюції 2444 (XXIII) визначила застосування дієвих гуманітарних заходів у кожному збройному конфлікті. Міжнародне воєнне право обумовлює свою участь, коли міжнародне право миру не справляється зі стримуванням воєнної сили [20].

Відкрита воєнна агресія Російської Федерації в акваторії Чорного та Азовського морів проти України зумовлює керуватися нормативною базою з міжнародного морського права. Сучасне міжнародне морське право сформульоване Конвенцією Об'єднаних Націй (морське право 1982 р. (BG B1 1994 n s 2565)), яка була напрацьована і ухвалена на Третій конференції морського права Об'єднаних Націй. На основі Конвенції Об'єднаних Націй з морського права був утворений Міжнародний морський суд з розташуванням у Гамбурзі (ст. 287 абз. 1 літ. а, додаток VI Конвенції з морського права) [21].

Доцільно підкреслити, що порушення дії міжнародного права Російською Федерацією в частині міжнародних договорів, сторонами яких є Україна і Російська Федерація, є: Угода про створення СНД 1991р.; україно-російські міждержавні договори про розвиток двосторонніх відносин 1992 р.; співробітництво про дружбу та партнерство 1997 р.; Будапештський меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1994 р. Необхідно зазначити, що серед останніх важливих документів для прийняття рішення є “Договір між Україною та Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки” (від 23.04.2004 р.) [22].

Для прийняття рішення в майбутньому для Міжнародного суду є важливим те, що так зване “правове оформлення анексії Кримського півострова (АР Крим) відбулося шляхом видання Указу президента РФ “Про визнання Республіки Крим” від 17.03.2014 р., підписання від 18.03.2014 р., “Договору про прийняття в Російську Федерацію Республіки Крим та утворення у складі Російської Федерації нових суб'єктів”, ратифікації цього договору парламентом РФ і ухвалення Федерального конституційного закону “Про прийняття в Російську Федерацію Республіки Крим та утворення у складі Російської Федерації нових суб'єктів Республіки Крим та міста федерального значення Севастополь”” [23].

Українською Державою у відповідь на порушення гарантій Російською Федерацією Будапештського меморандуму, згідно з положенням міжнародного права Російської Федерації, з початком воєнної агресії Росії проти України, ухвалено 28 лютого 2014 р. “Звернення Верховної Ради України” до держав-гарантів. Водночас, Верховна Рада України звернулася до Ради Безпеки ООН із вимогою скликати засідання для розгляду зазначених проблем, скерувати спеціальні моніторингові місії з метою ознайомлення реального стану справ в Україні. Зокрема Україна звернулася до ООН, ОБСЄ, Ради Європи, Європейського Союзу, НАТО та інших зацікавлених міжнародних структур організувати виїзні засідання своїх органів в Україні [24].

Документ “Будапештського меморандуму про гарантії безпеки у зв’язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї” підписали Президент України, президенти трьох ядерних країн США, Великої Британії та Російської Федерації. Положення “Будапештського меморандуму про гарантії безпеки України” базуються на Статуті ООН та Заключному акті НБСЄ. Відповідно до п. 6 Будапештського меморандуму, 5 березня 2014 р. під час зустрічі представників США та Великої Британії та України вони запевнили Україну у своїй підтримці [25].

11 березня 2014 р. Верховна Рада України прийняла нову Постанову “Про Звернення Верховної Ради України до держав-гарантів безпеки”, у якій закликала Велику Британію та Сполучені Штати як країни-гаранти вжити всіх можливих заходів щодо припинення агресії та збереження суверенітету й існуючих кордонів України [26, 27].

Порушення Російською Федерацією принципів територіальної цілісності та непорушності кордонів України підтвердили міжнародні спільноти у актах діючих інституцій, діяльність і компетенція яких пов’язана з цими питаннями. 27 березня 2014 р. Генеральна асамблея ООН прийняла у резолюцію 68/262 “Територіальна цілісність України” де “підкреслила нелегітимність” “загальнокримського референдуму” і закликала держави, міжнародні організації та спеціалізовані установи не визнавати будь-які зміни статусу АР Крим та міста Севастополь і утримуватися від будь-яких дій чи кроків, що можуть тлумачитися як таке визнання [28]. Відповідні нормативно-правові документи були прийняті міжнародними організаціями: Рішення Ради ЄС від 17.03.2014 р.; Гаазька декларація Великої сімки від 24.03.2014 р.; Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи від 09.04.2014 р. У цих міжнародних документах вказується на грубе порушення норм міжнародного права; російська агресія стала дуже серйозним викликом для всієї світової спільноти, і запровадження санкцій проти РФ продемонстрували прагнення держав відстояти принципи міжнародного права, які поставлені під загрозу.

Відкриту військову агресію ЗС Російської Федерації 25 листопада 2018 р., в акваторії Чорного та Азовського морів необхідно вважати третім етапом окупації території Української Держави, оскільки в стратегічних планах Росії є

поступове витіснення України з акваторії Чорного та Азовського морів, її законних територій, закріплених нормами міжнародного права.

Наміри щодо “освоєння” у перспективі названих територій озвучив Президент РФ, Верховний Головнокомандувач ЗС РФ В. Путін на зустрічі з послами і постійними представниками 01.07.2014 р., мотивуючи анексію Криму недопущенням порушення балансу сил у Причорномор’ї. Відкрита військова агресія ЗС РФ відбулась у ніч із 24 на 25 листопада, коли кораблі українських Військово-Морських сил здійснювали плановий перехід із Одеси до Маріуполя. Про намір пройти через Керченську протоку в Азовське море було проінформовано берегові пости РФ, відповідно до міжнародних правил навігації. Не отримавши відповіді, українські військові кораблі полишають 12-мильну зону, тоді російські прикордонники відкривають вогонь. Результат бою: три українських судна захоплені і відбуксовані до відповідного порту, а українські військові моряки-члени екіпажу захоплених суден “Бердянськ”, “Нікополь”, “Яни Капу” були затримані. Газета “Народна Армія” (№ 44 8(5580) за 29.11.2018 р.) подає роз’яснення військових юристів щодо правових аспектів ситуації в Азовському морі у зв’язку з прямою військовою агресією РФ 25 листопада 2018 р. та вказує на порушення норм міжнародного права Російською Федерацією, зокрема ст. 17; 38 Конвенції ООН із морського права та ст. 2 Договору між Україною та Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки (23.04.2004 р.) [29].

Протиправні дії Російської Федерації, а саме: перешкоджання вільному судноплавству в Керченській протоці, переслідування, таран, обстріл і захоплення малих броньованих катерів і рейдового буксира Військово-Морських сил Збройних сил України, відповідно до ст. 3 Резолюції № 3314 Генеральної асамблеї ООН від 14 грудня 1974 р., беззаперечно кваліфікують як акт агресії [30].

Відповідно до процедури, Посол України при ООН В. Сльченко звернувся до Ради Безпеки ООН із вимогою негайно скликати Раду Безпеки. 26 листопада на екстреному засіданні Радбезу ООН розглядалося питання щодо ситуації в Азовському морі та захоплення ЗС Росії українських військових суден.

Із вимогою негайного звільнення українських військовослужбовців, забезпечення їх необхідною медичною, юридичною та консульською допомогою, згідно із положеннями Женевських конвенцій 1949 р., забезпечення свобідного проходу в Азовське море, відповідно до договору між Російською Федерацією та Україною про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки 24 січня 2019 р., була прийнята Резолюція № 2259 (2019) Парламентською асамблеєю Ради Європи [31].

Необхідно підкреслити, що агресивна війна, яка ведеться Росією на українських територіях Луганської та Донецької областей проти держави України, не визнається Росією і подається на міжнародному рівні як внутрішній конфлікт на рівні громадянської війни. Факти присутності російських ЗС на

вказаних українських територіях Росією не визнаються і заперечуються. Російські засоби масової інформації звинувачують Україну, “хунту”, “український режим”, тобто керівництво, у нацизмі і неонацизмі, заявляють, що, встановлений за допомогою Заходу, режим руйнує всі норми міжнародного права, і тому російськомовна більшість в Україні, яка проживає на Донбасі, воює із ним (нацизмом) [32].

З огляду на невизнання Росією своєї участі у збройному конфлікті, агресію на території України, доцільно залучити діяльність міжнародних організацій, зокрема Міжнародний Комітет Червоного Хреста (приватно правне об’єднання з правом Швейцарії, місце перебування в Женеві). Після “Третьої” (1929 р.) і “Четвертої” Женевської конвенції Червоного Хреста (1949 р.), а також Першого Додаткового протоколу 1977 р., ця організація здійснює гуманітарні завдання на території збройних конфліктів.

Розвиток міжнародного воєнного, гуманітарного права, з огляду на застосування певних мінімальних гуманітарних стандартів у внутрішніх конфліктах, гарантує мінімальний захист жертвам неміжнародних конфліктів (Другий Додатковий протокол до Женевських конвенцій, Протокол про захист жертв неміжнародних збройних конфліктів). Ці договори передбачають можливе призначення Міжнародного комітету Червоного Хреста як додаткової захисної сили (ст. 10) Третьої Женевської Конвенції про поводження з військовополоненими, ст. 11 Четвертої Женевської Конвенції про захист цивільних осіб, ст. 5 Першого Додаткового протоколу [33].

Щодо вирішення збройного конфлікту в межах Мінського процесу, потрібно звернути увагу на запропонований план спецпредставником голови ОБСЄ у тристоронній контактній групі М. Сайдіком. Зокрема, новий план врегулювання збройного протистояння на Донбасі передбачає, що ООН і ОБСЄ повинні діяти в ОРДЛО під спільним керівництвом. Це стосується як військового, так і поліцейського контингентів з боку ООН і моніторингової місії ОБСЄ, що вже працює у Донецькій та Луганській областях. План передбачає введення тимчасової адміністрації ООН і створення Агентства з відновлення Донбасу [34].

Щодо організації “Мінських домовленостей”, згідно із нормами міжнародного права, в умовах воєнної агресії Російської Федерації проти України, тобто порушення Росією норм міжнародного права, потрібно керуватися резолюцією 3314 (X XIX) Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 р., де ст. 5 (п. 1 – 3) чітко вказує на несумісність із статутом ООН застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної цілісності чи політичної незалежності іншої держави. Агресивна війна визнається злочином проти міжнародного світу та призводить до міжнародної відповідальності, і жодні територіальні набуття в межах агресії не визнаються законними [35]. Відповідно до Резолюції ООН, визначення агресора злочинів, розслідування, міжнародно-правова відповідальність є у компетенції ООН. Що стосується участі у

перемовинах ОБСЄ, то згадана організація не володіє міжнародно-правовою правосуб'єктивністю. Рада Безпеки ООН у своїй Резолюції № 2202(2015) від 17.02.2015 р. щодо “мінських домовленостей” заявила про відданість цілям і принципам Статуту ООН та підтвердила визнання суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України [36].

20 лютого 2019 р., виступаючи на Генеральній Асамблеї ООН у дебатах щодо ситуації на тимчасово окупованих територіях України, Президент України П. Порошенко закликав всі країни подвоїти зусилля та вимагати від Російської Федерації поваги до прав людини, а також безумовного звільнення та повернення всіх українських заручників і військовополонених. Президент України наголосив, що багатонаціональна миротворча операція під егідою ООН може стати вирішальним фактором для налагодження миру на Донбасі. За словами Президента України, будь-яке рішення щодо її створення “має поширювати її мандат на всю окуповану територію, враховуючи кордон, і передбачати виведення російських військ та їхньої зброї з території України, а також розпуск усіх незаконних органів та структур” [37].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Тривалі військові дії на території України, частині Луганської та Донецької областей, вимагають послідовної, юридично оформленої політики внутрішньої і зовнішньої безпеки, рішучих дій щодо відновлення територіальної цілісності України, відповідно до норм міжнародного права. Правова кваліфікація збройного конфлікту на частині території Луганської та Донецької областей повинна бути встановлена відповідно до норм міжнародного права.

Відповідно, українською стороною повинні бути підготовані матеріали для розгляду в Міжнародному Кримінальному Суді (далі – МКС). За повідомленням видання “Дзеркало тижня” (№ 15, 2019 р.), стало відомо, що Україна подала третій міждержавний позов проти Російської Федерації, звинувачуючи її в порушенні Конвенції ООН з Морського права (1982 р.) [38].

За повідомленням інформаційно-аналітичного тижневика “Дзеркало тижня”, МКС розпочне офіційні розслідування справи “Ситуація в Україні”. В компетенції МКС передбачено створення спеціального, воєнного трибуналу для розгляду “Ситуація в Україні”. Попередньо справа для Криму прокурором МКС кваліфікується як міжнародний збройний конфлікт [39].

Відкрите збройне протистояння та воєнну агресію Російської Федерації проти України, порушення Росією територіальної цілісності та суверенітету України необхідно розглядати як збройний міжнародний конфлікт, який регулюється нормами міжнародного воєнного права, міжнародного гуманітарного права, що обмежують допустимі способи і засоби ведення війни і захищають певні гуманітарні потреби цивільного населення, полонених і поранених. Рішення щодо припинення збройного конфлікту на території України, наслідки агресії та анексії територій вирішує Міжнародний Суд.

Список використаної літератури

1. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами, відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй : Резолюція 2625 (XXV) Генеральної Асамблеї ООН від 24.10.1970 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569 (дата звернення: 03.03.2019).
2. Статут ООН. URL : http://www.un.org.ua/images/UN_Charter_Ukrainian.pdf (дата звернення: 04.03.2019).
3. Визначення агресії : Резолюція 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї від 14.12.1974 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-74 (дата звернення: 05.03.2019).
4. Задорожний О. В. Порушення агресивною війною Російською Федерацією проти України основних принципів міжнародного права : монографія. Київ : К.І.С., 2015. 712 с.
5. Дзеркало тижня. 2019. № 3. 26 січня. С. 2.
6. Україна в умовах трансформації міжнародної системи безпеки : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (15 – 16 травня 2018 р., м. Львів) / упоряд. : Мальський М. З., Кучик О. С., Вовк Р. В. Львів, 2018. С. 15—18.
7. Там само. С. 53—56.
8. Конституція РФ. Москва : ННФРА – А, 2014.
9. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 05.12.1994 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158 (дата звернення: 05.03.2019).
10. Статут ООН...
11. Там само.
12. Там само.
13. Там само.
14. Там само.
15. Там само.
16. Там само.
17. Там само.
18. Гердеген М. Міжнародне право / пер. з нім. Київ : К.І.С, 2011. 516 с.
19. Там само.
20. Там само.
21. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10.12.1982 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057 (дата звернення: 05.03.2019).
22. Договір між Україною та Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки : ратифікований Законом № 1682-IV (1682-15) від 20.04.2004 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_205 (дата звернення: 05.03.2019).
23. Российская газета. 2014. 24 марта.
24. Про звернення Верховної Ради України до держав-гарантів відповідно до Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї : Постанова Верховної Ради № 831-VII від 28.02.2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 12.
25. Універсам. 2015. № 9/10(263-264). С. 10—16.
26. Там само.

27. Про Звернення Верховної Ради України до держав-гарантів безпеки України : Постанова Верховної Ради України № 858-VII від 11.03.2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 12.

28. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 68/262 від 27.03.2014 р. URL : <https://tyzhden.ua/Politics/106073> (дата звернення: 03.03.2019).

29. Народна Армія. 2018. №448 (5580). 29 листопада.

30. Визначення агресії...

31. Ескалація напруженості навколо Азовського моря і Керченської протоки та загрози Європейській безпеці : Резолюція 2259 від 24.01.2019 р. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/29731039.html> (дата звернення: 05.03.2019).

32. Kurier Galicyjski. 2019. № 1 (317). URL : https://www.kuriergalicyjski.com/images/archiwum/kg/pdf/kg_2019_1_317.pdf (date of using: 05.03.2019).

33. Гердеген М. Міжнародне право... 516 с.

34. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права...

35. Дзеркало тижня... С. 2.

36. UN Security Council Rezolution 2202(2015) // Press-release. Gabinet of ministers of Ukraine. 2015. P. 2.

37. Ескалація напруженості навколо Азовського моря і Керченської протоки та загрози Європейській безпеці...

38. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права...

39. Дзеркало тижня... С. 2.

Статтю подано: 08.04.2019

Статтю схвалено: 29.05.2019

Borovska Halyna Stakhivna

*Associate Professor, Candidate of Law, Associate Professor
of the Department of European Integration and Law
of the Lviv Regional Institute of Public Administration
of the National Academy of Public Administration
under the President of Ukraine*

ORCID: 0000-0002-5187-5152

e-mail: borovskahalyna@ukr.net

**INTERNATIONAL NORMATIVE-LEGAL REGULATION
OF TERMINATION OF ARMED CONFLICT IN UKRAINE**

Problem setting. The military aggression of the RF against Ukraine violates the norms and principles of international law. The General Assembly of the United Nations in the 1970 Declaration of Principles of International Law 2625 (XXV) points to the prohibition of violence, the peaceful settlement of disputes, the prohibition of intervention, and the obligation of states to comply with international legal obligations, in accordance with the UN Charter.

Recent research and publications analysis. Armed attack, annexation and intervention of the Russian Federation against Ukraine were the subject of investigation of O. Zadorozhny in monographs: "Violation of the basic principles of international law by the aggressive war of the Russian Federation against Ukraine", "Crimean annexation as an international crime", and two Russian-language publications: "Russian doctrine of the international rights after

the annexation of the Crimea”, “Justify at all costs. The aggressive war of the Russian Federation against Ukraine and the transformation of Russia’s vision of international law”, which were published in the period from 2015 to 2016. Within the framework of legal qualifications, the military aggression of the Russian Federation against Ukraine is investigated by M. Kononenko, an international lawyer in the article “Five years of occupation of the Crimea: in search of a policy of non-recognition”.

O. Tsebenko, in his statement, “The UN International Court: Ukraine’s Action Against the Russian Federation”, notes that one of the international mechanisms for ending the war is the appeal to the UN International Court of Justice.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. The purpose of this article is the legal substantiation of recognition of the facts of aggression of the Russian Federation against Ukraine and the disclosure of the mechanisms provided by international law for the termination of unlawful actions, military aggression, annexation, occupation of part of the territory of Ukraine by the Russian Federation.

Legal conflicts arise as to the feasibility of holding the Minsk meetings, as the negotiators, except the aggressor country of the Russian Federation, have no international commitments, bilateral agreements, as to preserving the territorial integrity of Ukraine.

Of particular note is the non-fulfillment by the Russian Federation of the obligations of the international treaty “Budapest Memorandum on Security Guarantees in connection with the accession of Ukraine to the 1994 Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons”.

Paper main body. The United Nations, (UN Charter, Art. 1, Art. 2) is the central institution that ordines the United Nations in support of peace and international security under the UN Charter. In accordance with Article 1 of the UN Charter, this international organization aims to maintain world peace, international security, take effective collective measures to prevent the threat to peace, prevent aggression (acts of aggression) and settle international disputes on the basis of international law. Membership in the United Nations is stipulated in Article 3 and Article 4 of the UN Charter.

Violations by the Russian Federation of the principles of territorial integrity and inviolability of the borders of Ukraine have been confirmed by the international community in the acts of the existing institutions, whose activity and competence is related to these issues.

Conclusions of the research and prospects for further studies. Prolonged military actions on the territory of Ukraine, parts of the Luhansk and Donetsk oblasts require a consistent, legally executed internal and external security policy and decisive action to restore the territorial integrity of Ukraine in accordance with international law. The legal qualification of an armed conflict in part of the territory of Luhansk and Donetsk oblasts should be established in accordance with the norms of international law. Accordingly, the Ukrainian side must prepare materials for consideration by the International Criminal Court.

Key words: international law; UN Security Council; UN Charter; UN International Court of Justice; violation of sovereignty; territorial integrity; military aggression.

References

1. Deklaratsiia pro pryntsyipy mizhnarodnoho prava, shcho stosuiutsia druzhnykh vidnosyn ta spivrobitnytstva mizh derzhavamy vidpovidno do Statutu Orhanizatsii Obiednanykh Natsii. (1970). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569 [in Ukrainian].

2. Statut OON. URL : http://www.un.org.ua/images/UN_Charter_Ukrainian.pdf [in Ukrainian].
3. Vyznachennia ahresii. (1974). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-74 [in Ukrainian].
4. Zadorozhnyi, O. V. (2015). *Porushennia ahresyvnoiu viinoiu Rosiiskoiu Federatsiieiu proty Ukrainy osnovnykh pryntsypiv mizhnarodnogo prava*. Kyiv : K.I.S. 712 p. [in Ukrainian].
5. *Dzerkalo tyzhnia*, 2019, № 3, 26 sichnia, p. 2 [in Ukrainian].
6. Ukraina v umovakh transformatsii mizhnarodnoi systemy bezpeky. (2018). Proceeding of the Conference Title. Lviv. pp. 15-18 [in Ukrainian].
7. Ibid. pp. 53-56.
8. Konstyutsiia RF. (2014) [in Ukrainian].
9. Memorandum pro harantii bezpeky u zviazku z pryiednanniam Ukrainy do Dohovoru pro nerozpovsiudzhennia yadernoi. (1994). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158 [in Ukrainian].
10. Statut OON...
11. Ibid.
12. Ibid.
13. Ibid.
14. Ibid.
15. Ibid.
16. Ibid.
17. Ibid.
18. Herdehen, M. (2011). *Mizhnarodne pravo*. Kyiv : K.I.S. 516 p. [in Ukrainian].
19. Ibid.
20. Ibid.
21. Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii z morskoho prava vid (1982). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057 [in Ukrainian].
22. Dohovir mizh Ukrainoiu ta Rosiiskoiu Federatsiieiu pro spivrobotnytstvo u vykorystanni Azovskoho moria i Kerchenskoj protoky. (2004). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_205 [in Ukrainian].
23. *Rossijskaja gazeta*, 2014, 24 marta [in Russian].
24. Pro zvernennia Verkhovnoi Rady Ukrainy do derzhav-harantiv vidpovidno do Memorandumu pro harantii bezpeky u zviazku z pryiednanniam Ukrainy do Dohovoru pro nerozpovsiudzhennia yadernoi zbroi. № 831-VII. (2014).
25. *Universam*, 2015, № 9-10(263-264), pp. 10-16 [in Ukrainian].
26. Ibid.
27. Pro Zvernennia Verkhovnoi Rady Ukrainy do derzhav-harantiv bezpeky Ukrainy. № 858-VII. (2014).
28. Rezoliutsiia Heneralnoi Asamblei OON. (2014). URL : <https://tyzhden.ua/Politics/106073> [in Ukrainian].
29. *Narodna Armiia*, 2018, № 448 (5580), 29 lystopada [in Ukrainian].
30. Vyznachennia ahresii...
31. Eskalatsiia napruzhenosti navkolo Azovskoho moria i Kerchenskoj protoky ta zahrozy Yevropeiskii bezpetsi. (2019). URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/29731039.html> [in Ukrainian].

32. *Kurier Galicyjski*, 2019, № 1 (317). URL : https://www.kuriergalicyjski.com/images/archiwum/kg/pdf/kg_2019_1_317.pdf.
33. Herdehen, M. (2011). *Mizhнародne pravo...*
34. Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii z morskoho prava...
35. *Dzerkalo tyzhnia...*
36. UN Security Council Rezolution. (2015).
37. Eskalatsiia napruzhenosti navkolo Azovskoho moria i Kerchenskoï protoky ta zahrozy Yevropeiskii bezpetsi... p. 2.
38. Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii z morskoho prava...
39. *Dzerkalo tyzhnia...* pp. 2.

Paper submitted: 08.04.2019

Paper accepted: 29.05.2019

Цитування: Боровська Г. С. Міжнародна нормативно-правова регламентація припинення збройного конфлікту в Україні // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 2(59) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2019. С. 41—55. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.59.2019.178415>).

Citation: Borovska, H. S. (2019). *Mizhнародna normatyvno-pravova rehlementatsiia grupynennia zbroinoho konfliktu v Ukraini. Efficiency of Public Administration, Issue 2(59), pp. 41-55.* (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.59.2019.178415>).